

ความเกี่ยวข้องทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น*

นายยุนยิโร นิชิโน

ประธานบริษัทโตโยเมนก้า (ประเทศไทย) จำกัด

ในด้านการค้าและการลงทุน

1. การค้า ภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกได้รับความกระทบกระเทือนจากการขึ้นราคาน้ำมันครั้งที่ 2 และทำให้ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำลงเป็นเวลานาน ราคาสินค้าทางด้านกสิกรรม พืชผลตกต่ำ การซื้อขายผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมลดลงมาก ทั้งนี้ ประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกันและการค้าระหว่างประเทศก็ลดลงทั่วไป ถ้าจะเปรียบเทียบดูการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นแล้ว จะได้ตัวเลขสถิติดังในตารางที่ 1

TABLE 1

INTERNATIONAL TRADE BETWEEN THAI AND JAPAN

(Unit : Million US$)

year	export to Japan	import from Japan	Balance
1972	252	522	-270
1973	394	720	-326
1974	686	951	-265
1975	723	958	-235
1976	848	1,070	-222
1977	748	1,360	-612
1978	843	1,528	-686
1979	1,169	1,714	-545
1980	1,119	1,917	-798
1981	1,061	2,251	-1,189
1982	1,000	1,950	-950
1983	1,042	2,176	-1,134

* *จากเอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "ปัญหาความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นในปัจจุบัน" ณ ห้องประชุมชั้น 4 ตึกเอนกประสงค์ วันศุกร์ที่ 22 เมษายน 2526 จัดโดย สถาบันญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*

TABLE 2

IMPORT FROM JAPAN

(Unit : Million US$)

	1978	1977	1980	1981
Machinery & Equipment	875	864	917	1,234
Metal	309	421	513	476
Chemicals	200	268	275	274
Textiles	47	53	79	82
Total including others	1,528	1,714	1,917	2,251

หมายเหตุ - สำหรับเดือน พ.ย. และ ธ.ค. ปี ค.ศ.1982 เป็นเพียงตัวเลขที่คาดหมายไว้

- ส่วนปี ค.ศ.1983 เป็นเป้าของกระทรวงพาณิชย์
- ส่วนปี ค.ศ.1972-1981 เป็นตัวเลขที่ได้รับจากศุลกากรญี่ปุ่น ฉะนั้น ตัวเลขอาจมีการคลาดเคลื่อนไปจากสถิติของศุลกากรไทย เพราะเรือที่เข้าท่าเรือหรือออกจากท่า มิใช่วันเวลาเดียวกัน

ตามที่ได้เห็นจากสถิติข้างบนนี้ ประเทศไทยได้เสียเปรียบดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่นตลอดเวลา จะเห็นได้ว่าในปี 1982 ตัวเลขการเสียดุลลดน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 1981 แต่ทั่วโลกคาดว่าในปี 1983 เศรษฐกิจจะฟื้นตัวขึ้นจากเดิมเล็กน้อย เพราะอัตราดอกเบี้ยทั่วโลกลดลง และภาวะทางเศรษฐกิจก็ดีขึ้นบ้าง ส่วนการเสียเปรียบของฝ่ายไทย ซึ่งติดต่อเป็นเวลานานนั้น ทั้งสองฝ่ายทั้งทางรัฐบาลและเอกชน ได้พยายามปรับปรุงมาเป็นเวลานาน เอกชนนั้นสภาการค้าแห่งประเทศไทยกับ (สหพันธ์องค์การเศรษฐกิจแห่งประเทศญี่ปุ่น) ได้ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการค้า และเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่นและได้มีการประชุมหารืออยู่เสมอ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ญี่ปุ่นได้สั่งซื้อสินค้าจากไทยเมื่อปี 1981 เป็นจำนวนเงิน 1,061 ล้านเหรียญอเมริกัน ทั้งนี้โดยความพยายามอย่างเต็มที่ของฝ่ายญี่ปุ่น และเมื่อเทียบกับจำนวนสินค้าออกในปีนั้นทั้งหมดแล้วคิดเป็น 16% นอกจากนี้ บริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทยยังส่งสินค้าไทยไปจำหน่ายยังประเทศที่ 3 ประมาณ 10% ของสินค้าขาออกในปีนั้น ทั้งนี้หมายความว่าญี่ปุ่นได้ให้ความร่วมมือในการส่งสินค้าไทยไปจำหน่ายต่างประเทศประมาณ 1 ใน 4 ของสินค้าขาออกทั้งหมดและยังหาสินค้าต่าง ๆ เท่าที่จะซื้อได้ แต่สินค้าของประเทศไทยที่จะส่งไปจำหน่ายต่างประเทศส่วนมากเป็นพืชผลทางเกษตรและสินค้าการประมง หากประเทศไทยยังอาศัยเพียงสินค้าเหล่านี้เท่านั้นแล้วการแก้ไขปัญหาการเสียเปรียบดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่นก็เป็นการยาก ฉะนั้น ควรพัฒนาการผลิตสินค้าด้านอุตสาหกรรมออกจำหน่ายเพื่อแก้ไขดุลการค้าต่อไป ประเภทสินค้าที่ไทย

TABLE 3

EXPORT TO JAPAN

(Unit : Million US$)

	1978	1977	1980	1981
Rubber	226	323	428	373
Sugar	77	138	63	35
Marine Products	115	171	128	162
Maize	45	63	36	0.04
Tin & other orl	75	89	111	71
Total including others	843	1,169	1,119	1,061

Statistic from
Custom House of Japan

ส่งออกไปประเทศญี่ปุ่นกับสินค้าสั่งเข้าประเทศญี่ปุ่นที่สำคัญมีดังในตารางที่ 2 และ 3

ตามที่ได้เห็นจากตารางข้างบนนี้ สินค้าที่ไทยสั่งซื้อจากญี่ปุ่นมากที่สุดคือ เครื่องจักรต่าง ๆ เมื่อย้อนหลังไปพิจารณาดูสภาพของประเทศญี่ปุ่นในระหว่างปี 1955-1965 ญี่ปุ่นเสียดุลการค้ากับประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก แต่ญี่ปุ่นซื้อเครื่องจักรที่ทันสมัยต่าง ๆ จากสหรัฐอเมริกาและสร้างโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อผลิตสินค้าด้านอุตสาหกรรมส่งจำหน่ายต่างประเทศ และปัจจุบันนี้ญี่ปุ่นส่งสินค้าจำหน่ายไปสหรัฐอเมริกาได้มากกว่าสั่งซื้อจากอเมริกา ซึ่งอเมริกาบ่นและต่อว่าประเทศญี่ปุ่นอยู่ในขณะนี้

ฉะนั้น ผมเห็นว่า การแก้ปัญหาการเสียเปรียบดุลการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ทั้งสองฝ่ายต้องพยายามแก้ไขโดยใช้เวลาระยะยาว โดยพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้าส่งไปจำหน่ายในประเทศอื่นๆแต่การจำหน่ายสินค้าไปต่างประเทศนั้น ไม่ใช่ว่าจะต้องผลิตเป็นจำนวนมากเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีความพยายามในทุกๆด้านคือ

- ควรผลิตสินค้าตามมาตรฐานสากล ซึ่งคุณภาพต้องได้รับความนิยมจากผู้ซื้อโดยสำรวจความนิยมของตลาดโลก และมีราคาเหมาะสมพอที่จะแข่งขันกับต่างประเทศได้
- ควรได้รับการไว้วางใจจากตลาดต่างประเทศ
- ควรพยายามหาตลาดที่จะจำหน่ายสินค้า

นอกจากนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะมีความรู้และระเบียบประเพณีต่าง ๆ ของสากลเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ในเรื่องนี้รัฐบาลญี่ปุ่นได้ตกลงจัดตั้งศูนย์พาณิชย์สัมพันธ์ให้แก่กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งขณะนี้กำลังก่อสร้างอยู่ที่ถนนลาดพร้าว

2. การลงทุน

ตามที่กล่าวมาในหัวข้อ การค้าระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น การลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการที่จะเพิ่มสินค้า เพื่อไปจำหน่ายต่างประเทศในปี 1962 รัฐบาลไทยได้ประกาศพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรมขึ้น บริษัทต่าง ๆ ของหลายประเทศได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นจำนวนมากและในจำนวนนี้ประเทศญี่ปุ่น ก็นับได้ว่าเป็นประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นจำนวนมากที่สุด แต่การลงทุนเหล่านี้ ส่วนมากเป็นการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าชนิดที่ใช้ภายในประเทศไม่ใช่ส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม

ยังเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย เพราะสินค้าเหล่านั้นแต่เดิมได้สั่งซื้อมาจากต่างประเทศอยู่แล้ว ปัจจุบันจึงไม่จำเป็นต้องสั่งซื้อเข้ามาอีก ปัดนี้ ประเทศไทยต้องส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม ด้านผลิตสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยรัฐบาลปัจจุบันได้ชักชวนนักอุตสาหกรรมต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยตลอดมา แต่การลงทุนจากต่างประเทศนั้นยังไม่ได้รับผลมากตามที่รัฐบาลไทยต้องการ ประเทศญี่ปุ่นก็เช่นเดียวกันสถิติการลงทุนของประเทศญี่ปุ่นในไทยในอดีตมีดังในตารางที่ 4

TABLE 4

JAPANESE INVESTMENT TO THAILAND

Up to 1972 @ 360 per 1 US$
After 1973 @ 220 per 1 US$

YEAR	CASE	MILLION YEN	US$ 1,000
1967	12	599	1,664
1968	8	547	1,519
1969	30	3,536	9,822
1970	19	2,046	5,683
1971	5	205	569
1972	13	1,024	2,844
1973	15	1,144	5,200
1974	15	1,909	8,677
1975	1	31	140
1976	-	-	-
1977	6	459	2,086
1978	2	37	168
1979	9	1,830	8,318
1980	6	826	3,755
1981	-	752	406

1979 (Yanmar, Meiji, Furukawa, etc.)

ดังสถิติดังกล่าว ในปี 1981 มีจำนวนผู้เข้ามาลงทุนน้อยลงมาก ถ้าจะพิจารณาแล้ว จะเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยน้อยลง แต่กลับไปลงทุนในประเทศอื่น ๆ มิใช่น้อย คือ จำนวนลงทุนในปีนั้นทั้งหมด 24,923 รายคิดเป็นเงิน 40,343 ล้านเหรียญอเมริกัน นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นเข้าไปลงทุนในประเทศอาเซี่ยนต่าง ๆ ดังตารางที่ 5

การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยในปี 1981 นั้นคิดเป็น 1% ของการลงทุนในต่างประเทศทั้งหมด และนับว่าน้อยที่สุดในจำนวนประเทศอาเซี่ยน ผมรู้สึกเสียใจที่ได้แสดงตัวเลขนี้ต่อท่าน ทั้งนี้มีเหตุผลต่าง ๆ ซึ่งควรพยายามแก้ไข ผมขอนำเหตุผลชี้แจงเกี่ยวกับการลงทุนของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยตกต่ำลงให้ท่านทราบ ดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงและการก่อสร้าง Infra Structure ยังไม่เรียบร้อย เช่น ขณะนี้รัฐบาลไทยแนะนำให้ตั้งโรงงานที่ชนบท แต่การตั้งโรงงานในถิ่นชนบทไม่ได้รับความสะดวกหลายประการ เช่น การคมนาคมขนส่งสินค้าวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปไม่สะดวกทำให้ราคาต้นทุนสูงขึ้น การขอติดตั้งไฟฟ้า โทรศัพท์ โทรพิมพ์ ล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการ นอกจากนี้ ยังไม่มีท่าเรือที่ทันสมัย ซึ่งรัฐบาลได้มีนโยบายว่าจะสร้างขึ้นมาเป็นเวลา 10 กว่าปีมาแล้ว จนปัจจุบันก็ยังไม่มีทีท่าว่าจะลงมือสร้างขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่เข้ามาไม่ได้

2. เหตุผลอื่นที่นอกเหนือจากการลงทุน คือ บริษัทต่างประเทศได้รับความลำบากในการเสียภาษี เช่น

ก. ระเบียบการเก็บภาษีของกรมสรรพากร ในประมวลกฎหมายรัษฎากร มีข้อที่ไม่ได้เขียนระบุไว้ชัดเจนหลายประการ ดังนั้น เมื่อไปถามเจ้าหน้าที่แล้วมักได้รับ

TABLE 5

JAPANESE INVESTMENT TO ASEAN COUNTRIES

1981

COUNTRY	CASE	AMOUNT (US$ 1,000)	%
Thailand	752	406,000	1.0
Malaysia	620	665,000	1.6
Singapore	1,119	1,033,000	2.5
Indonesia	1,014	5,780,000	14.3
Philippine	548	647,000	1.6
All over the world	24,923	40,343,000	100

คำตอบช้าไม่ทันเวลา หรือเจ้าหน้าที่แต่ละคนตีความไม่ตรงกันบ้างก็มี

ข. เมื่อบริษัทต่างประเทศมีสาขาเป็นตัวแทนบริษัทในประเทศไทยแล้ว บริษัทเหล่านี้ทำการค้าขายกับประเทศไทยสาขาตัวแทน ต้องเสียภาษีรายได้แทนบริษัทในต่างประเทศ (Permanent Establishment) บริษัทต่างประเทศจึงต้องเสียเปรียบการค้ากับไทย เมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทต่างประเทศที่ไม่มีตัวแทนในประเทศไทย และการประเมินเสียภาษีดังกล่าวนี้ แสดงหลักฐานให้กรมสรรพากรดูไม่ได้ เพราะเอกสารต่าง ๆ อยู่ที่ต่างประเทศทั้งเป็นภาษาต่างประเทศด้วย ทำให้การประเมินกำไรของบริษัทสูงตามมาตรา 71-(1) และเรียกเก็บเกินควรเป็นอันมาก

ค. การตรวจบัญชีของเจ้าหน้าที่สรรพากรนั้น มีกำหนดตรวจสอบบัญชีได้ภายใน 5 ปี ทำให้เกิดความไม่สะดวกแก่ทางบริษัทซึ่งต้องการให้มาตรวจภายใน 1 ปีหรือภายใน 2 ปี เป็นอย่างช้า นับจากวันปิดบัญชีของบริษัท

ง. ในกรณีที่ต้องเสียภาษีเพิ่มหลังจากการตรวจของเจ้าหน้าที่แล้ว ไม่ควรปรับเงินจำนวนมากในความผิดฐานของการเสียภาษี น้อยกว่าจำนวนที่สัญญาว่าจะจ่ายจริง ทั้งนี้เพราะไม่ใช่เจตนาที่จะหลบเลี่ยงการเสียภาษีแต่อย่างใด

จ. เมื่อนำวัตถุดิบ หรือสินค้าถึงสำเร็จรูปมาจากต่างประเทศมาผลิตเป็นวัตถุสำเร็จรูป และส่งจำหน่ายไปต่างประเทศ บริษัทต้องเสียภาษีการค้าซ้อนถึง 2 ครั้ง ในกรณีเช่นนี้ ควรมี Free Tax Zone เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายต่างประเทศมากขึ้น

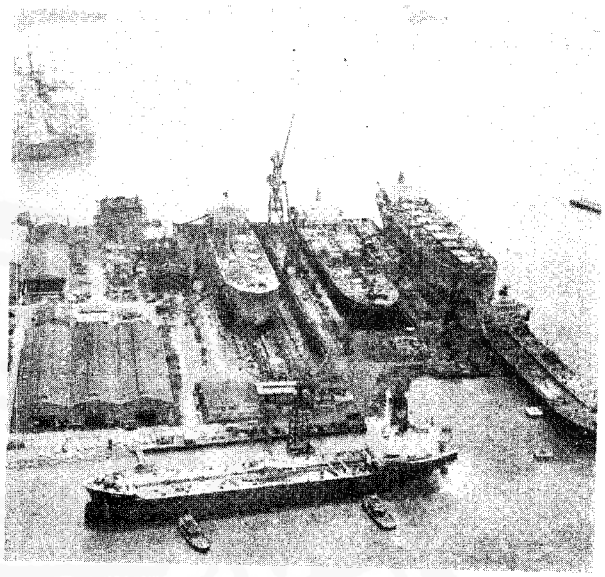

ทั้งนี้ ยังมีปัญหาอีกมากมาย ทำให้ผู้ลงทุนลังเลใจที่จะมาลงทุนในประเทศไทย หอการค้าญี่ปุ่นจึงยื่นรายละเอียดต่างๆให้รัฐมนตรีกระทรวงการคลังเพื่อขอให้พิจารณาปรับปรุง ตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน ปีที่แล้ว แต่ก็ยังไม่ได้รับคำตอบแต่อย่างใด

3. การลงทุนจากต่างประเทศนี้ ฝ่ายผู้ลงทุนต้องการส่งผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนพอสมควร แต่การขออนุญาตทำงานและการขอวีซ่าทำได้ยาก ถึงแม้ว่าจะได้รับการปรับปรุงขึ้นมาบ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ได้รับความสะดวกเท่าประเทศอื่นๆ และทางกรรมการลงทุนก็มีนโยบายให้ลดจำนวนผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศลง และให้ใช้คนไทยแทนในระยะเวลาอันรวดเร็วนี้ ทำให้เทคนิคและการบริหารงานของบริษัทไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะความก้าวหน้าทางด้านเทคนิคมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และต้องใช้เวลาศึกษาการเคลื่อนไหวของต่างประเทศ ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

4. ความปลอดภัย เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้ผู้ลงทุนต่างประเทศไม่ไว้วางใจ เพราะสวัสดิภาพของชาวต่างประเทศไม่ได้รับความปลอดภัยอย่างดี เพราะมีอาชญากรรมต่างๆ ไม่น้อย

5. การรักษาระเบียบวินัยและกฎหมายควรจะเคร่งครัดให้มากขึ้น ผมรู้สึกว่าคนไทยนิยมความมีเสรีและอย่างกันเองมานาน และไม่ชอบอยู่ใต้ข้อบังคับอย่างรุนแรง แม้ว่ากฎหมายแรงงานได้ระบุเอาไว้ แต่การนัดหยุดงานของพนักงานบางบริษัท ไม่ทำตามระเบียบที่ได้ตั้งกฎเกณฑ์ไว้เป็นต้น

6. นอกจากเรื่องที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น เรื่องที่สำคัญที่สุดที่ทำให้คนต่างด้าวเข้ามาลงทุนในไทยไม่น้อยลง คือ ความมั่นคง เสถียรภาพทางการเมืองและความเข้มแข็งของรัฐบาล ถ้าเสถียรภาพทางการเมืองไม่มั่นคงแล้ว ต่างประเทศจะไม่กล้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นอันขาด

* * *